

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
факультет інформатики, математики та економіки
кафедра соціології

Назва курсу	Соціоекологія та основи соціобіології
Викладачі	Глебова Н.І., к.соц.н., доцент кафедри соціології
Профайл викладачів	http://scholar.google.com.ua/citations?user=28vSPEoAAAAJ&hl
Контактний тел.	+380962296685
E-mail:	nat.glebova2005@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51
Консультації	Зазначте формат і розклад проведення консультацій <i>Очні консультації: щосереди з 14⁰⁰ до 15⁰⁰, аудиторія №58.</i> <i>Он лайн- консультації: щовівторка з 15⁰⁰ до 16⁰⁰.</i>

1. Анотація до курсу

Вивчення курсу “Соціоекологія та основи соціобіології” є однією з важливих гілок загальної екології та біології, будучи відносно самостійною і комплексною галуззю соціально-економічного, гуманітарного знання, органічно поєднує різноманітні рівні соціального знання, а також історичний, теоретичний, науковий і емпіричний рівні. “Соціоекологія та основи соціобіології” – це наукова дисципліна, що вивчає та узагальнює особливості взаємодії між суспільством, природою, людиною і її життєвим середовищем. Вивчення даної дисципліни сприяє обґрунтуванню і розвитку наукового ставлення людини до життєвого середовища, з тим, щоб використання людиною природи відповідало екологічним можливостям, її емпіричним дослідженням і теоретичному осмисленню.

2. Мета та цілі курсу

Метою даного курсу: оволодіти знаннями і основними навичками, необхідними сучасним спеціалістам в сфері вирішення екологічних та соціобіологічних проблем. Рівень засвоєння змісту курсу повинен дозволяти майбутнім спеціалістам застосовувати отримані в ході навчання знання в практичній діяльності.

Провідні завдання дисципліни:

1. прищепити майбутнім спеціалістам систематизовані знання в сфері взаємодії природного і соціального середовища;
2. навчити студентів визначати оптимальні співвідношення вимог і потреб розвитку технологій в цілях збереження рівноваги в природі і гармонії в розвитку природних і соціальних систем;
3. навчити студентів аналізувати відносини між структурними компонентами суспільства і природи, а також співвідносити цілі розвитку суспільства з природними закономірностями;
4. прищепити студентам вміння сприяти тим змінам в природі, що сприяють збереженню та перетворенню біосфери.

3. Формат курсу

Формат курсу: Очний (offline) у вигляді лекційних, практичних занять та самостійної роботи. Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького.

4. Результати та компетентності навчання

РН 1 самостійно аналізувати освітні та наукові завдання з метою побудови та застосування сучасних інформаційних технологій;

РН 2 застосовувати отримані теоретичні знання для розробки та використання інформаційних технологій;

РН 10 Розрізняти основні соціологічні підходи та парадигми в історичній і сучасній перспективах.

РН 28. Визначати соціальні проблеми, їх можливі структурні та культурні чинники.

РН 29. Використовувати природні чинники з метою зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та стійкості до захворювань;

ЗК 21. Здатність діяти соціально відповідально.

ЗК 24. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 25. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел.

ФК 3. Розуміння соціальної обумовленості особистості та життєвого шляху індивіда, а також ролі індивіда в життєдіяльності соціальних організацій, спільнот і суспільств.

ФК 1. Здатність застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для інтерпретації соціальних явищ і процесів

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	30	60	60

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2019-2020	1	054 Соціологія	Бакалавр 1 курс	н

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Технічне та мультимедійне обладнання, Підручники, посібники, довідники, методичні рекомендації до семінарських завдань. Забезпечення доступу здобувачів вищої освіти до Інтернет-ресурсів.

Мультимедійний комплекс (монітор із можливістю підключення флеш-носіїв), комп'ютер з доступом до Інтернету, діє WI-FI зона.).

Проектор EPSON Ев-х41(3 шт.), 2019 р.

10 ПК Linuks, 2013, ремонт 2018, мережа інтернет

Мультимедійний супровід лекційного та практичного матеріалу, моделі-аплікації; банк тестових завдань, цифрової бібліотеки журналів та даних: Архів журналу. Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. <http://stmm.in.ua/archive/>; Державна служба статистики України www.ukrstat.gov.ua; Головне управління статистики у Запорізькій області www.zp.ukrstat.gov.ua; Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua>

доступ до відкритого електронного архіву матеріалів наукового та навчально-методичного призначення (репозитарій МДПУ <http://eprints.mdpu.org.ua/>); періодичний текстовий доступ до міжнародних інформаційних платформ <https://mdpu.org.ua/nauka/naukometrichni-bazi-danih/>

8. Політика курсу

Політика академічної поведінки та етики:

- Відвідування лекційних занять і опрацювання їх матеріалів;
- Виконання завдань практичних занять і питань самостійної роботи;
- Виконання контрольних-модульних завдань.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Тиж. 1. 12 акад. год.	<p>Блок І. Екологічне спілкування в сучасному суспільстві</p> <p>Тема 1: . Соціальна екологія як наука</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні передумови зародження та становлення соціальної екології 2. Предмет соціальної екології 3. Соціоекосистема як об'єкт дослідження соціоекології 4. Структура соціальної екології та її місце в системі наук 	<p>Лекція F2F</p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	Презентація, Відеоматеріали	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	Перший періодичний контроль
Тиж.2 12 акад. год.	<p>Тема 2: Методологічні засади соціальної екології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Методологія вивчення соціоекосистеми 2.Біосферне вчення як методологічна основа виникнення і розвитку соціоекології 	<p>Лекція F2F</p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	Презентація, Відеоматеріали	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	Перший періодичний контроль

	<p>3.Основні методологічні принципи гармонізації взаємодії суспільства і природи</p> <p>4.Сучасні методологічні напрямки та концепції соціальної екології</p>	робота			<p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	
<p>Тиж.3 12 акад. год.</p>	<p>Тема 3: Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації</p> <p>1.Історія становлення людини</p> <p>2.Мисливсько-збиральницька культура</p> <p>3.Епоха аграрної культури</p> <p>4. Етап індустріального суспільства</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	Презентація, Відеоматеріали	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	Перший періодичний контроль

<p>Тиж.4 12 акад. год.</p>	<p>Тема 4: Людина і навколишнє середовище 1.Середовище існування людини та його компоненти 2.Типологія (класифікація) поняття “навколишнє середовище” 3.Властивості навколишнього середовища (довкілля) 4.Енвайронментологія як наука про оточуюче людину середовище</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	<p>Презентація, Відеоматеріали</p>	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>
<p>Тиж. 5 12 акад. год.</p>	<p>Тема 5: Людина і географічне середовище 1. Геосистема та її функціональні особливості 2. Зміни та перетворення природних процесів і компонентів природи господарською діяльністю 3. Підтримка динамічної рівноваги природних ландшафтів. Роль геоекології в оптимізації геоекосистем 4. Природно-заповідні території: їх типологія, значення</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	<p>Презентація, Відеоматеріали</p>	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>

<p>Тиж. 6 12 акад. год.</p>	<p>Тема 6: Наукові засади раціонального природокористування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття системи “природа – господарство – населення” 2. Ідеї В. Вернадського про “ноосферу” 3. Концепція сталого розвитку (Sustainable Development) 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	<p>Презентація, Відеоматеріали</p>	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>51</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>
<p>Тиж.7 12 акад. год.</p>	<p>Тема 7. Охорона навколишнього середовища</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічна безпека 2. Економічний аспект екологічної безпеки 3. Концепції регулювання взаємодії людини і природи 4. Основні екологічні закони 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	<p>Презентація, Відеоматеріали</p>	<p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>

					mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	
Тиж.8 12 акад. год.	<p>Тема 8: Екологічне виховання населення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічне мислення 2. Екологічна культура, освіта і виховання 3. Підприємницьких принципів сталого розвитку 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p> <p>Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51</p>	Перший періодичний контроль
Тиж.9 12 акад. год.	<p>Блок II. Тема 9: Соціобіологія - наука й навчальна дисципліна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціобіологічного. 2. Об'єкт і предмет соціобіології. 3. Закони, категорії соціобіології 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Практичне заняття Самостійна робота</p>	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	<p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1</p> <p>Підготовка до семінарського заняття</p> <p>http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2</p> <p>Виконати завдання для самостійної</p>	Другий періодичний контроль

					роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	
Тиж.10 12 акад. год.	Тема 10: Соціобіологія, її місце в науці й суспільстві 1.Принципи і методи соціобіології. 2.Соціобіологія в системі природничих і суспільних наук. 3.Функції соціобіології	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2 Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	Другий періодичний контроль
Тиж.11 12 акад. год.	Тема 11: Соціобіологічні теорії: історія й сучасність. 1. Соціобіології теорії. 2. Теорії біологічного напрямку. 3. Біопсихологічні напрями	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2	Другий періодичний контроль

					Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	
Тиж.12 12 акад. год.	Тема 12: Основні соціобіологічні школи. 1. Органічна школа. 2. Соціал-дарвіністська школа. 3. Расово-антропологічна школа	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2 Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	Другий періодичний контроль
Тиж.13 12 акад. год.	Тема 13: Соціобіологічна комунікація тварин 1. Поняття соціобіологічної комунікації. 2. Закон домінування серед тварин. 3. Мова тварин.	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2	Другий періодичний контроль

					rse/view.php?id=51#section-2 Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	
Тиж.14 12 акад. год.	Тема 14: : Соціобіологічна поведінка тварин 1. Біологічна поведінка тварин. 2. Типи біологічної поведінки тварин. 3. Соціальна поведінка тварин.	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2 Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	Другий періодичний контроль
Тиж.15 12 акад. год.	Тема 15: Соціобіологічна поведінка людини 1. Біологічна поведінка людини. 2. Типи біологічної поведінки людини. 3. Соціальна поведінка людини.	Лекція <i>F2F</i> Практичне заняття Самостійна робота	Презентація, Відеоматеріали	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51	Опрацювання лекційного матеріалу http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-1 Підготовка до семінарського	Другий періодичний контроль

					заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-2 Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=51#section-3	
--	--	--	--	--	---	--

10. Система оцінювання та вимоги

Методи контролю результатів навчання: поточний контроль здійснюється у формі усних відповідей на семінарських заняттях, бліц-опитувань, презентацій, тестових завдань, виконання творчих завдань; розв'язування ситуаційних задач. Підсумковий контроль – у формі іспиту.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на ОП Соціологія базується на «Положенні про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол від 20.09.2019 р. № 3) і «Положенні про бально-накопичувальну систему оцінювання навчальних досягнень» (від 28.11.2017 р., протокол №7), що затверджені Вченою радою МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (усні відповіді, тестові завдання, перевірка практичних завдань, самостійної роботи), періодичним контролем по тестах або контрольних робіт за матеріалами двох блоків. За результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР) виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складовою результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Критерії оцінювання форма контролю – екзамен.

Підсумковим контролем є екзамен (проводиться відповідно розкладу), на його складання надається 100 балів за відповіді на теоретичні питання (3 питання по 30 балів) і відповідей на тестові завдання (або задач, завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ZP = (ПО + E) / 2$

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь на практичному занятті	1-2 бали – за відповідь з принциповими помилками, що свідчать про нерозуміння студентом сутності питання, 3 бали – за відповідь з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчанню, 4 - за відповідь із незначними помилками, 5 – за повну відповідь, логічно виважену, правильну за змістом
Індивідуальне опитування, доповіді, презентації	1-2 бали – за доповідь, що не розкриває змісту теми і містить суттєві помилки, 3 бали – за доповідь, що частково розкриває зміст теми з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання, 4-5 балів – за достатньо повне розкриття змісту теми.
Компетентнісно-орієнтовані завдання	1-2 бали – за виконання завдань із суттєвими помилками, 3 бали – за виконання завдань з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання 4 бали – за достатньо повне виконання завдань із незначними помилками, 5 балів – за повне виконання завдань без помилок

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно Студент виявляє всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, здатний використовувати набуті знання та вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища й факти. Мова логічно обґрунтована і граматично правильна

B	82-89	добре	Студент виявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення та висновки, правильно виконує навчальні завдання, виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Відповіді досить повні, логічні, з елементами самостійності, але містять деякі неточності
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент виявляє наявність знань лише основного матеріалу, відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач
E	60-63		
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

11.Рекомендована література

1. Ю. Н. Харарі Sapiens. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. [«Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»](#). 2016. 544 с.
2. Swaab Dick. Wir sind unser Gehirn: Wie wir denken, leiden und lieben / Dick Swaab. – Munchen : Droemer Verlag, 2011. – 512 s. (Свааб Дік. Ми – це наш мозок)

3. Gladwell M. Blink : the power of thinking without thinking / Malcolm Gladwell. - New York : Little, Brown and Company, 2005. – 336 p. (Гладуелл Малколм. Спалах! Сила несвідомих думок, або Як не заважати мозку приймати рішення.)
4. De Waal F. The Bonobo and the Atheist : In Search of Humanism Among the Primates / Frans de Waal. - New York – London: W.W. Norton&Company, 2013. – 304 p. (де Вааль Франс. Мораль без релігії. В пошуках людського у приматів.)
5. Dawkins R. The selfish gene / Richard Dawkins. – Oxford : Oxford University Press, 2016. – 496 p. (Докінз Річард. Егоїстичний ген.)
6. Основи соціоекології: навчальний посібник / Ред. Г.О.Бачинський. – К.: Вища школа, 1995. – 238 с.
7. Злобін Ю.А. Основи екології. – К., 1998. – С. 15-51.
8. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика. – К.,1996. – С. 251-266
9. Салтовський О.І. Основи соціальної екології: курс лекцій. – К., 1997. – С. 56-66, 124-138.
10. Гунько С.І. Природне середовище та його охорона/ Основи екологічних знань// за ред В.І.Поліщука, Л.П.Царика. – Тернопіль, 1994 – с.100-106.
11. Сытник К.М., Брайон А.В. и др. Словарь-справочник по экологии. – Киев: Наукова думка, 1994. – 667с.

Інформаційні ресурси

Архів журналу. Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. | Інститут соціології НАН України <http://stmm.in.ua/archive/> Державна служба статистики України www.ukrstat.gov.ua
 Головне управління статистики у Запорізькій області www.zp.ukrstat.gov.ua
 Запорізька обласна державна адміністрація <http://www.zoda.gov.ua>
 Інститут соціології НАН України | Інститут соціології НАН <http://www.i-soc.com.ua>
 Київський міжнародний інститут соціології <https://www.kiis.com.ua>
 GfK Ukraine www. <https://www.gfk.com/uk-ua>
 Соціологическая группа «Рейтинг» (Rating Group Ukraine) <http://ratinggroup.ua>
 Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва <https://dif.org.ua>
 Соціологічна агенція «Фама» <http://famalviv.com.ua>
 Центр SOCIS <http://socis.kiev.ua>
 Мелітопольська міська рада <https://mlt.gov.ua/>
 Ресурсний центр Гурт <https://gurt.org.ua/blogs/keywords/%D0%93%D0%9E/>
 Gallup International Association (GIA) <http://www.gallup-international.com>
 Pew Research Center <https://www.pewresearch.org>